

Анна УТИНА,
orcid.org/0000-0001-9502-3296
кандидат мистецтвознавства,
завідуюча музично-теоретичним відділом
Костянтинівської школи мистецтв,
викладач кафедри музичного мистецтва
Київського міжнародного університету
(Київ, Україна) annaraminaua@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ЗАНЯТЬ ІНТЕГРОВАНОВОГО КУРСУ «МУЗИЧНА ГРАМОТА І АНГЛІЙСЬКА МОВА» ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОВОГО НАВЧАННЯ (CLIL)

У статті розглянуто особливості створення уроків інтегрованого курсу «Музична грамота і англійська мова» за допомогою методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL). Висвітлено, як цей підхід сприяє засвоєнню матеріалу та розвитку компетенцій учнів. Аргументовано важливість поєднання різних предметів в інтеграційні курси для всебічного розвитку особистості. Виділено ключові аспекти організації занять, включаючи взаємозв'язок музики та мови, застосування різноманітних методів навчання та оцінювання. У статті розкрито побудову уроку із застосуванням сюжетної форми організації уроку. Враховано близькість вказаної форми до учнів у зв'язку з їхнім захопленням комп'ютерними іграми. Розглянуто теоретичні підходи до побудови сюжетних уроків та їх вплив на активність та зацікавленість учнів у процесі навчання. Через аналіз практичних прикладів показано ефективне використання сюжетності на покращення навчального процесу та наведено докази її схожості з методом сторітеллінгу та їх взаємовплив на якісне навчання та розвиток учнів. Виявлено підвищений інтерес учнів до виконання завдань у формі загадок. Обґрунтовано важливість обозначення вчителем місії уроку та вплетіння всіх форм роботи у сюжет уроку. Надані приклади виконання інтегративних форм роботи таких як 1) навчальний експеримент; 2) робота над словниковим запасом: поєднання зображень та слів, вимова слів за картками Домана, збирання карток-пазлів; 3) спів англійських пісень із театралізацією або жестуляцією наряду зі стандартними для уроку музичної грамоти: перевірка домашнього завдання, вокально-інтонаційні вправи, аналіз на слух, ритмічні вправи, музичний диктант, імпровізація на музичному інструменті. Позначено міжпредметні зв'язки з предметами мистецького спрямування, такими як фах, театр, хореографія, образотворче мистецтво, та загальноосвітніми: література, географія, «Я пізнаю світ» та ін.

***Ключові слова:** музична грамота, англійська мова, інтеграція, CLIL, сюжетний урок, місія уроку, театралізація, експеримент.*

Anna UTINA,
orcid.org/0000-0001-9502-3296
Candidate of Study of Art,
Head of the Department of Music-Theoretical Disciplines
Kostyantynivka School of Arts,
Department of Musical Arts
Kyiv International University
(Kyiv, Ukraine) annaraminaua@gmail.com

FEATURES OF THE STRUCTURE OF THE INTEGRATED COURSE “MUSIC LITERACY AND ENGLISH LANGUAGE” USING THE SUBJECT-LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) METHODOLOGY

The article examines the peculiarities of creating lessons of the integrated course «Music Literacy and English Language» using the method of subject-language integrated learning (CLIL). It is highlighted how this approach contributes to the assimilation of the material and the development of students' competencies. The importance of combining various subjects in integration courses for comprehensive personality development is argued. Key aspects of the organization of classes are highlighted, including the relationship between music and language, the use of various teaching and assessment methods. The article describes the construction of the lesson using the plot form of the lesson organization. The closeness of the specified form to students due to their fondness for computer games is indicated.

Theoretical approaches to the construction of story lessons and their influence on the activity and interest of students in the learning process are considered. Through the analysis of practical examples, it is shown that the effective use of storytelling contributes to the improvement of the educational process, and evidence of its similarity with the storytelling method and their mutual influence on the quality of learning and development of students are provided. The increased interest of students in completing tasks in the form of riddles was revealed. The importance of the teacher's designation of the mission of the lesson and the integration of all forms of work into the subject of the lesson is substantiated. Examples of implementation of integrative forms of work such as 1) educational experiment are provided; 2) working with a dictionary: combining images and words, pronouncing words using Doman cards, collecting puzzle cards; 3) singing of English-language songs with theatricalization or gesticulation along with the standard ones for a musical literacy lesson: homework check, vocal and intonation exercises, listening analysis, rhythmic exercises, musical dictation, improvisation on a musical instrument. Interdisciplinary connections with artistic subjects, such as profession, theater, choreography, visual arts, and general education subjects: literature, geography, «I explore the world», etc., are indicated.

Key words: musical literacy, English language, integration, CLIL, story lesson, lesson mission, dramatization, experiment.

Постановка проблеми. Знання мов та обізнаність у музиці завжди були ознакою високої ерудованості та широкого кругозору, але сьогодні володіння іноземними мовами відчувається як гостра необхідність. Події сучасного світу підготували українцям складні життєві випробування, які значно легше подолати, знаючи іноземні мови. Англійська займає лідируючу позицію серед поширених на європейському континенті мов (Orbe Ma., 2015). Більшість туристів або офісних менеджерів обирають саме її для ведення переговорів або спілкування на побутовому рівні. Популярними серед королівських родин мовами є також французька, іспанська та німецька (The language network, 2021).

З метою надати здобувачам освіти можливість висловлюватися та спілкуватися іноземною мовою на вузькопрофільні теми, Девідом Маршем була розроблена методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) (Coyle D., Hood P., Marsh D., 2010). Вона полягає в тому, що предметні знання надаються здобувачам освіти з використанням іноземної мови. Заняття організуються таким чином, що іноземна мова вивчається під час активного спілкування і практичного використання отриманих знань. Методика CLIL може бути адаптована до різних рівнів знань і вікових груп учнів, тем і цілей заняття. Оцінювання здійснюється не тільки щодо предметних знань, а й якості висловлювання іноземною мовою. Таким чином, на одному занятті мова інтегрується зі змістом будь-якого предмета: географії, біології або музичного мистецтва. Цей підхід популярний в таких країнах Європейського Союзу як Люксембург, Чехія, Іспанія, Німеччина, Франція, де учні вивчають предмети на своїй рідній та іноземній мові (Баркасі В., Добровольська Л., Мироненко Т., Кордюк О., 2020). У 2003 р. CLIL був визначений як один із методів покращення іншомовної освіти в Action Plan for language learning and linguistic diversity, розробленому Європейською комісією

(Commission of the European Communities, 2003). Методика CLIL також активно використовується в Японії, Північній Кореї та Китаї, де іноземна мова є частиною шкільних навчальних програм. Впровадження CLIL в тій чи іншій країні залежить від конкретних освітніх політик і підходів. У зв'язку з тим, що Україна націлена на вступ до Європейського Союзу, інтеграція іноземної мови та навчальних предметів вбачається перспективною для застосування.

Аналіз досліджень. Зазначеній проблемі присвячено багато робіт зарубіжних (С. Baker, D. Coyle, L. Coyleés-Calvera, D. Hamli, T. Ekici, Ph. Hood, D. Marsh, I. Pavlou, Š.Vaňková, D. Wolff) та вітчизняних авторів. Так, досвід реалізації технології CLIL в інших країнах описаний в роботі Л. Мовчан; порівняльний аналіз зарубіжного досвіду та вітчизняних реалій надається в колективній монографії Баркасі В., Добровольська Л., Мироненко Т., Кордюк О. та в статті О. Пасічник та О. Пасічник; можливість впровадження технології CLIL в українські ВНЗ розглянуті в роботі Н. Євтушенко, О. Мілютіної та О. Федченко, І. Шевченко та О. Кордюк, загальні питання розглянуті в роботах О. Ходаковської, О. Першукової. В напрямку поширення інформації про CLIL в Україні працюють British Council та Goethe Institute, які організують тренінги для вчителів та інформують їх про потенціал цієї технології (Пасічник О., Пасічник, О., 2023). У вітчизняній педагогіці використання методики CLIL при вивченні музично-теоретичних дисциплін, не розглядалася, проте авторкою статті на міжнародних конференціях (Утіна, 2018, 2024) були представлені певні напрацювання в цьому напрямку, а також, у 2014 році, написана програма курсу «Музична грамота і англійська мова», в якому вивчення основ музичної грамоти відбувається в синтезі з англійською мовою.

Мета статті – пояснити особливості підготовки і проведення уроку з використанням методики CLIL, надати приклад інтеграційного заняття

авторського курсу А. Уїної «Музична грамота і англійська мова».

Виклад основного матеріалу. В зазначеному курсі англійська мова інтегрується фрагментарно, не порушуючи зміст предмету «Музична грамота», та разом з тим, доповнює його мовними компетенціями. Авторкою курсу наводяться паралелі між англійською та музичною мовою, пояснюється логіка побудови фраз. Англійська мова використовується як під час практичного музикування (під час відтворення пісень, закріплення музичного матеріалу через спів та імпровізацію), а також в інших формах роботи на уроці. Завдяки її використанню учні можуть виражати свої думки, обмінюватися ідеями та вільно спілкуватися в межах теми уроку. Практичне застосування програми курсу на заняттях показало, що з чотирьох ключових мовних навичок – читання, письмо, говоріння та слухання – на конкретному уроці використовується один або два, серед яких обов'язкове говоріння. Учні застосовують свої мовні знання у практичних ситуаціях, вирішуючи завдання, дискутуючи та представляючи інформацію, що допомагає закріплювати вивчену мову. Такий підхід спрямований на те, щоб учні отримали якісні знання музичної грамоти, одночасно розвиваючи свої мовні навички. Використання методики дозволяє створити структуроване та збалансоване навчання, що враховує інтереси та потреби учнів в обох областях, що вивчаються. Однією з особливостей курсу є наявність певних сюжетів уроків, які дозволяють вплести всі форми роботи в єдину сюжетну лінію. При підборі матеріалів до створення сюжетного уроку авторка враховувала певні критерії: 1) матеріали уроку мали відповідати освітнім стандартам і цілям навчання; 2) у разі використання літературного твору в основі уроку, сюжет повинен бути адаптований до рівня знань та вікових характеристик учнів; 3) рівень складності мови має відповідати віковим особливостям учнів та включати граматику та лексику відповідно до теми уроку; 4) завдання мають бути націлені на розвиток від одного до чотирьох мовних навичок: читання, письмо, говоріння та слухання; 5) закріплення матеріалу має відбуватись з використанням інтерактивних та практичних завдань в разі проведення занять онлайн. Ці критерії мають на меті забезпечення балансу між мовним та предметним аспектами навчання, що є ключовим для успішної реалізації методики CLIL.

Розглянемо використання методології CLIL на сюжетному уроці «Різдво в підводному царстві. Тональність Ре мажор» (Сторітелінг як метод навчання). **Сюжетний урок** – це урок, на якому

використовується сюжетна форма організації навчального матеріалу з метою цікавого та ефективного вивчення конкретної теми. Сюжет уроку може бути розгорнутим розповіданням, сценарієм або іншим літературним форматом, що вказує на послідовність подій чи кроків, які ведуть до основної мети уроку. Такий урок поліпшує сприйняття та запам'ятовування інформації учнями та надає можливість вчителю вплітати елементи педагогічної та емоційної взаємодії. Сюжетні елементи стимулюють учнів задуматися, аналізувати та висловлювати свої думки (Сторітелінг: правила, техніки, корисні матеріали та поради). Сюжетність допомагає учням глибше зануритися в тему уроку та використати набуті навички в процесі розгортання сюжету. Будуючи уроки у вигляді сюжетної гри, що обусловлюється захопленням учнів комп'ютерними іграми, в процесі виконання місії уроку, учні рухаються до певної мети розв'язуючи завдання або загадки, тим самим на практиці закріплюють отримані знання. Наявність героїв розповіді та логічної послідовності подій допомагає структурувати інформацію і робить її більш доступною для учнів. В сюжетному уроці «Різдво в підводному царстві» діють такі герої як Морський Цар (вчитель) та гості (учні). Розгортання уроку відбувається за наступною сюжетною лінією: на початку уроку Морський Цар збирає гостей на святкування Різдва. Один за одним вони приходять та піднімаються сходами підводного замку, по ступенях гами Ре мажор. Коли учні-гості зібралися у великій залі, починаються розваги. *Першою розвагою* є виконання канону. *Другою* – виконання секвенції, кожна ланка якої відокремлена і вміщена на окрему картку. Всі гості-учні отримавши картку мають визначити своє місце в секвенції та зайняти відповідне місце в лінії та заспівати отриманий мотив. *Третьою розвагою* є спів-маскарад пісні «Orange cat» (муз. і слова О. Клявліної) із театралізацією. Інсценізуючи мелодію, учні знаходять в ній ланку секвенції.

Приклади інтеграційних завдань. Після розваг гості спілкуються між собою англійською мовою, розповідаючи один одному як зазвичай проходить їх день, використовуючи прислівники частоти: *always, sometimes, seldom, hardly ever, never*. Кожен гість супроводжує свою розповідь (спів власно створеної мелодії) малюнком, виробленим власноруч і виконанням акомпанементу на фортепіано, який складається з головних тризвуків у Ре мажорі.

На різдво в Морському царстві відбуваються дива. За допомогою гри «Capsule animals» та води учні спостерігають за появою морських тварин. Нові істоти з'являються під музику «Акваріум» Каміля Сен-Санса. Вивчення назв отриманих у ході

експерименту тварин (*marlin, sea turtle, hammer-head shark, manta ray, crab, blue whale, killer whale*) відбувається разом із прослуховуванням композицій «Дельфіни танцюють самбу» Д. Крехенбула та «Меланхолійна рибка» Ж. Меньюра. В процесі задіяні тактильне зорове та слухове сприйняття, що сприяє створенню стійких асоціацій-образів. Закріплення вивчених слів відбувається через фронтальне опитування з використанням фотокарток реальних тварин.

Далі гості свята запрошуються в музичний салон, де їм належить обрати зображення відповідно до музики, що звучить. Для прикладів обираються англійські картки Глена Домана із зображеннями водоймів, в яких живуть тварини – океан, ріка, озеро та дві різнохарактерні композиції, наприклад перша має передавати образ прозорої води та сріблястих хвиль, друга – образ бурі та розгніваних хвиль.

Наступним кроком є вихід гостей із замку до аквапарка, розташованого поряд із замком морського царя. Закріплення вивчених слів і прослухованої музики відбувається в ігровій формі. З'являються русалки і загадують гостям загадки. У першій загадці гостям свята слід вірно поєднати частини зображень і отримати слова-назви морських тварин або водоймів, у яких вони живуть (*sea, ocean, wave, water, river, fish, big fish, duck*). У якості другої загадки Морський цар надає завдання визначити назву морської тварини, яка є героєм музичної композиції. Після прослуховування пєси «Дельфіни танцюють самбу», учням надається 3 варіанти відповіді: А) marlin. В) blue whale, С) dolphin. Правильною відповіддю є варіант С). Третя загадка уявляє собою 2 ритмічні приклади, які необхідно простукати використовуючи інструменти шумового оркестру. Перший приклад містить затакт три вісімки (і-3-і) в розмірі 3/4, другий – пунктирний ритм в розмірі 4/4 (пісня англійських моряків «Deck the hall with thoughts of glory...»). Використовуючи техніку асоціативного мислення, Морський Цар пояснює термін «затакт» на прикладі трьох карток із зображенням букв, з яких складається слово «f-i-sh». При перенесенні картки з буквою «f» в кінець слова, виходить початок із слабкої долі, тобто затакт. Четверта загадка містить мелодію з пропущеними нотами без ритма. Гостям слід згадати характерний для польки або вальсу ритм, розмір, визначити пропущені ноти і виконати на інструменті, яким вони володіють. Запис мелодії загадки (мелодичного диктанту) передбачається на спеціальному стаканчику – сувенірі. Право записати мелодію отримує той учень, який відгадав правильно загадку. Прослуховування загадки відбувається через огляд музичного відео, яке міститься на інстаграм-сторінці авторки «AnnaUa_music_cup».

Вірно розгадавши усі загадки, всі гості співають разом завершальну пісню-руханку «Down to the sea» англійською мовою.

Нарешті Морський Цар створює наказ – всім гостям слід виконати домашнє завдання, яке включає вправи з визначення назв морських героїв англійською. В кінці уроку учні надають фідбек, використовуючи смайли. Поряд з використанням стандартних для уроку музичної грамоти форм роботи, таких як перевірка домашнього завдання, вокально-інтонаційні вправи, аналіз на слух, ритмічні вправи, музичний диктант, імпровізація на музичному інструменті, вводяться різні додаткові. Так, в запропонованому уроці введені наступні: 1) навчальний експеримент; 2) робота із словником: поєднання зображень та слів, вимова слів по картках Глена Домана, збирання карток-пазлів; 3) спів англійських пісень із театралізацією або жестикуляцією. Одні форми роботи були направлені на розвиток музичних навичок: музичний слух, пам'ять, увага, інші ж поєднували різні навички, наприклад: спів з театралізацією, спів на англійській мові з жестикуляцією під акомпанемент вчителя, спів на англійській мові з самостійним виконанням акомпанементу на музичному інструменті.

В розглянутому уроці не тільки інтегрується англійська мова, а й відтворюються зв'язки як з предметами мистецького спрямування: фах, театр, хореографія, образотворче мистецтво так і загальноосвітніми: «Я пізнаю світ». Переглянути урок можливо за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=zEtilx7DR10>.

Висновки. Поєднання предметів «Музична грамота і англійська мова» за методикою CLIL має численні переваги для учнів: по-перше учні використовують англійську мову для спілкування на музичні теми, тобто практикують навички в реальному музичному середовищі. По-друге, учні мають можливість виражати свою творчість через музику та мову, розвиваючи навички самовираження та власної інтерпретації. І по-третє, вивчення музичної грамоти та англійської сприяє розвитку обізнаності та розширенню горизонтів учнів. Протягом шести останніх років вивчення учнями курсу застосування англійською мовою на уроках музичної грамоти методики показало позитивні результати. Учні з радістю відвідували заняття, залишали позитивні фідбеки та проявляли свою творчість і креативність.

Перспективи впровадження даної методики вбачаються у вихованні гармонійно розвиненої особистості, яка зможе інтегруватися в європейське суспільство, мати змогу професійно спілкуватися на музичну тематику, що може стати визначним фактором, наприклад, при виборі здобувачами освіти майбутньої професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баркасі В., Добровольська Л., Мироненко Т., Кордюк О. та ін.. Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) в процесі професійно орієнтованої підготовки студентів в Україні та закордонном – Миколаїв: Ліон, 2020. 219 с.
2. Євтушенко Н. Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) у процесі підготовки студентів технічних спеціальностей. Молодий вчений, 2021. Т 10.1 (98.1), С. 45–48. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-98.1-11> (дата звернення 24.01.2024).
3. Мовчан, Л. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2011. Спец. вип. 7, ч. 2. С. 214–220.
4. Мілютіна О., Федченко О. Інтегроване навчання як сучасний підхід до викладання іноземної мови в педагогічних закладах вищої освіти. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. 3. С. 498–509.
5. Панченко В. Використання технологій сторітелінг на уроках географії. Grail of Science, 2024 (35). С. 371–375. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.01.2024.067> (дата звернення 14.03.2024).
6. Пасічник О., Пасічник, О. Технологія CLIL як засіб поглиблення компетентнісної спрямованості змісту навчання іноземних мов: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. Problems of the modern textbook. 2023. С. 134-148. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-30-134-148> (дата звернення 21.02.2024).
7. Сисоева С., Кристопчук Т. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. 352 с
8. Сторітелінг: правила, техніки, корисні матеріали та поради. URL: <https://eduhub.in.ua/news/storiteling-pravila-tehniki-korisni-materiali-ta-poradi> (дата звернення: 26.05.2024).
9. Сторітелінг як метод навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya/> (дата звернення: 20.11.2023).
10. Утіна А. Інтегративні зв'язки між англійською мовою і сольфеджіо. Музичне мистецтво і культура : наук. вісник ОНМА імені А. В. Нежданової. Одеса, 2018. Вип. 27, кн. 1. С. 310–323.
11. Утіна А. Інтеграція англійської мови в предмети музично-теоретичного циклу. Scientific and pedagogical internship. 2024. Wloclawek, republic of Poland С. 72–74.
12. Ходаковська О. Особливості методики предметно-мовного інтегрованого навчання URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/11/63.pdf> (дата звернення: 23.01.2024).
13. Шевченко І., Кордюк, О. Імплементация методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у процесі викладання практичного курсу основної мови (англійська) для студентів II курсу ЗВО України. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2019. №185. С. 187–191.
14. Шевчук К. Інтегрований підхід до навчання: ретроспективний аналіз. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2007. №20. С. 50–55.
15. Advantages of using CLIL methodology in the process of future English language teachers' study in contemporary higher educational establishments of Ukraine. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, Budapest, 2018. VI (70), Issue: 170. P. 52–54
16. British Royals and Their Love For Foreign Languages. URL: <https://thelanguagenetwork.medium.com/british-royals-and-their-love-for-foreign-languages-f0ab6fa5852a> (date of access: 24.01.2024).
17. Cambridge English Language Assessment/Association of Language Testers in Europe: Nick Saville, Esther Gutierrez Eugenio (2016). Research for cult committee – European strategy on multilingualism – policy and implementation at the EU level. Accessed from: <http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>.
18. Commission of the European Communities (2003). Action plan on language learning and linguistic diversity. Belgium, Brussels, 82 p. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0449:FIN:EN:PDF> (date of access: 22.01.2024).
19. Coyleés-Calvera, L. Teaching music in English: A content-based instruction model in secondary education. LACLIL, 2018. 11(1), С. 109-139. DOI: 10.5294/laclil.2018.11.1.6 (date of access: 14.01.2024)
20. Coyle D. Content and Language Integrated Learning: Motivating Learners and Teachers. URL: <http://blocs.xtec.cat/clilpractiques1/fitles/2008/11/slrcoyle.pdf> (date of access: 16.03.2024)
21. Coyle D., Hood, P., Marsh D. (2010). CLIL (Content and Language Integrated Learning). Cambridge University Press & Assessment. 173 с.
22. Hamli D., Ekici T. 8Teaching Music With CLIL. eTwinning Projesinde Uygulanan CLIL Yöntemine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2023. 9 (1), 85-100. URL: <https://doi.org/10.46442/intjcss.1212227> (date of access: 18.03.2024).
23. Is English the queen of all languages? URL: <https://www.montesclaros.mg.gov.br/assets/ascom.php?id=83728481> (date of access: 24.05.2024).
24. Eurashe. The Bologna Declaration of 19 June 1999: Joint declaration of the European Ministers of Education. 2018. URL: https://www.eurashe.eu/library/bologna_1999_bologna-declaration-pdf/ (date of access: 13.12.2024).
25. European Commission Language teaching and learning in multilingual classrooms, 2015. URL: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/library/studies/multilingual-classroom_en.pdf (date of access: 16.12.2024).
26. Jäppinen A. CLIL and future learning. In S. Björklund, K. MårdMiettinen, M. Bergström, & M. Södergård (Eds.), Exploring dual-focussed education. Integrating language and content for individual and societal needs. 2006. URL: http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_952-476-149-1.pdf (date of access: 13.01.2024).

27. Khaghaninejad, M., Fahandejsaadi R. Music and language learning. 2016. URL: https://www.researchgate.net/profile/Mohammad_Khaghaninejad/publication/307014316_Music_and_Language_Learning/links/57c1554008ae2f5eb333f042/Music-and-Language-Learning.pdf (date of access: 15.03.2024)
28. Lasagabaster D. Foreign Language Competence in Content and Language Integrated Courses. *The Open Applied Linguistics Journal*, 2008. 1, pp. 30–41.
29. Sovik T. Application of the «Storytelling» Method in the Study of the Disciplines «School Music Repertoire Workshop» and «Choral Conducting». *Pedagogical Discourse*, 2021, (31), pp. 21–26. URL: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2021.31.03> (date of access: 03.04.2024)
30. Vaňková Š. CLIL in music education (Doctoral dissertation). Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Czech Republic, 2021.
31. Wolff D. On the importance of CLIL in the context of the debate on plurilingual education in the European Union. In D. Marsh (Ed.), *CLIL/EMILE. The European dimension. Actions, trends, and foresight potential*, Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2002, pp. 47–48.

REFERENCES

- Barkasi V., Dobrovolska L., Myronenko T., Kordiuk O. ta in. (2020). Predmetno-movne intehrovane navchannia (CLIL) v protsesi profesiino oriietovanoi pidhotovky studentiv v Ukraini ta zakordonnom. [Subject-language integrated learning (CLIL) in the process of professionally oriented training of students in Ukraine and abroad] – Mykolajiv: Ilion. –219 s. [in Ukrainian].
- Yevtushenko, N. (2021). Predmetno-movne intehrovane navchannia (CLIL) u protsesi pidhotovky studentiv tekhnichnykh spetsialnosti. [Subject-language integrated learning (CLIL) in the process of training students of technical specialties]. *Molodyi vchenyi*, 2021. T 10.1 (98.1), S. 45–48. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-98.1-11> [in Ukrainian].
- Movchan, L. (2011). Vykorystannia dosvidu Shvetsii u vitchyzniani praktytisi navchannia inozemnykh mov. [Using Sweden's experience in the domestic practice of teaching foreign languages. Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu. 2011. Spets. vyp. 7, ch. 2. S. 214–220. [in Ukrainian].
- Miliutina O., Fedchenko O. (2023). Intehrovane navchannia yak suchasnyi pidkhid do vykladannia inozemnoi movy v pedahohichnykh zakladakh vyshchoi osvity. [Integrated learning as a modern approach to teaching a foreign language in pedagogical institutions of higher education]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Seria: Pedahohichni nauky*. 2023. Vyp. 3. S. 498–509. [in Ukrainian].
- Panchenko V. (2024). Vykorystannia tekhnolohii storitelinh na urokakh heohrafii. *Grail of Science*, 2024 (35). S. 371–375. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.01.2024.067>. [in Ukrainian].
- Pasichnyk O., Pasichnyk, O. (2023). Tekhnolohiia CLIL yak zasib pohlyblennia kompetentnisnoi spriamovanosti zmistu navchannia inozemnykh mov: zarubizhnyi dosvid ta vitchyzniani realii [CLIL technology as a means of deepening the competence orientation of the content of foreign language learning: foreign experience and domestic realities.]. *Problems of the modern textbook*. 2023. S. 134–148. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-30-134-148>. [in Ukrainian].
- Sysoieva S., Krystopchuk T. (2012). Osvitni systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu zahalna kharakterystyka [Educational systems of the countries of the European Union: general characteristics: study guide]. *Navchalnyi posibnyk*. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. – Rivne : Ovid, 2012. 352 c. [in Ukrainian].
- Storitelin: pravyla, tekhniky, korysni materialy ta porady. [Storytelling: rules, techniques, useful materials and tips.] URL: <https://eduhub.in.ua/news/storiteling-pravila-tehniki-korysni-materiali-ta-poradi> (Data zvernennia: 26.05.2024). [in Ukrainian].
- Storitellinh yak metod navchannia. [Storytelling as a teaching method]. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannia/> (Data zvernennia: 20.11.2023). [in Ukrainian].
- Utina, A. (2018). Intehratiivni zviazky mizh anhliiskoiu movoiu i solfedzhio. [Integrative relations between the English language and solfeggio]. *Muzychne mystetstvo i kultura : nauk. visnyk ONMA imeni A. V. Nezhdanovoi*. Odesa. Vyp. 27, kn. 1. S. 310–323.
- Utina, A. (2024). Intehratsiia anhliiskoi movy v predmety muzychno-teoretychnoho tsykladu. [Integration of the English language into the subjects of the music-theoretical cycle]. *Scientific and pedagogical internship*. 2024. Wloclawek, republic of Poland S. 72–74.
- Khodakovska, O. Osoblyvosti metodyky predmetno-movnoho intehrovanoho navchannia [Peculiarities of subject-language integrated teaching methods]. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/11/63.pdf>.
- Shevchenko I., Kordiuk O. (2019). Implementatsiia metodyky predmetno-movnoho intehrovanoho navchannia (CLIL) u protsesi vykladannia praktychnoho kursu osnovnoi movy (anhliiska) dlia studentiv II kursu ZVO Ukrainy. [Implementation of the method of subject-language integrated learning (CLIL) in the process of teaching a practical course of the main language (English) for students of the II year of higher education of Ukraine]. *Naukovi zapysky. Seria: Pedahohichni nauky*, 2019. N185. C. 187–191.
- Shevchuk, K. Intehrovanyi pidkhid do navchannia: retrospektyvnyi analiz [An integrated approach to learning: a retrospective analysis]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Ser. Pedahohika i psykholohiia*. 2007. №20. S. 50–55. [in Ukrainian].